

XIX.

Alhoewel Berthold overtuigd was dat de grafelijke benden dien dag geen uitval zouden wagen om de burgwijk te heroveren, liet hij er, alvorens ze te verlaten, bij elke poort eene sterke afdeeling piekeniers en kolboogschutters achter. Nadat Bertrand op zijne beurt eenige benden Zwarte Jagers afgezonden had om de wijk der edelen te bezetten, begaven beide legerhoofden zich op weg naar de groote markt. Zij werden gevolgd door de beschikbare afdeelingen gemeentesoldaten en Zwarte Jagers.

Op het marktplein was de strijd het hardnekkigst geweest; hij had het langst geduurd en verreweg de meeste slachtoffers gemaakt. Aanvallers en verdedigers hadden er nagenoeg in gelijk getal tegenover elkander gestaan, maar bij zulk een treffen is het voordeel altoos langs den kant der ruitery. Ook hadden de dappere poorters er ten slotte het onderspit moeten delven, waren zij niet tijdig geholpen geworden door de Zwarte Jagers, welke Bertrand ter hulp gezonden had.

Toen Berthold en Bertrand er verschenen, was men er bezig de laatste gekwetsten en dooden weg te dragen. Vóór de puie van het raadhuis bemerkte zij een dichten hoop poorters. Dezen omringden eene baar, waarop een man uitgestrekt lag. Het gelaat van dien man was doodsbleek; zijn maliënkolder was op verscheidene plaatsen stuk gereten; geronnen bloed kleefde in zijne grijze lokken... Hij ademde slechts met moeite en bij poozen vertoonde zich een bloedig schuim op zijne lippen.

Bij de nadering van Berthold en Bertrand weken de omstaanders ter zijde. De wagenmaker uitte een kreet van smart en afgrijzen, knielde bij de baar en greep de hand van den stervende in de zijne.

— Arme, arme vriend!

De lippen van den grijsaard bewogen zich. Walda's vader boog zich over hem.

— Gewonnen?... Vrij?... klonk het bijna onhoorbaar.

— Ja, vriend Hespel! Wij hebben gewonnen binnen en buiten de stad! Door de Zwarte Jagers geholpen hebben wij onze vijanden verpletterd!

— Dank!... prevelde de gekwetste; en daarna den blik richtend op de gemeentebanier, welke boven zijn hoofd zich in den wind ontplooidde, verzamelde hij zijne laatste krachten, hief den arm naar de banier op en riep:

— Vrij!... Vrij!... Leve de gemeente!

De arm viel neer. De oogen sloten zich; de dood had ze toegedrukt. Berthold richtte zich op.

— Vrienden, riep hij, meester Hespel is niet meer! Hij leefde slechts voor onze dierbare gemeente! Hij heeft voor haar gestreden en is voor haar gestorven! Maar in onze harten zullen wij zijne nagedachtenis bewaren! En morgen zullen wij dien edelen grijsaard ter aarde bestellen met al de eer, welke aan de grootste helden slechts bewezen wordt!

En de stem nog meer verheffend vervolgde hij ruw-dreigend:

— Hij is dood evenals zoovelen onzer broeders! Zweert met mij dat hunnen dood zal gewroken worden op den man, die al dit onheil heeft gesticht!

— Wij zweren het! klonk het over de markt

Op bevel van Bertrand namen eenige poorters de baar op en droegen het lijk van den meier naar zijne woning.

* * *

Een uur nadien waren de gezwornen der stad in het raadhuis vergaderd om over den toestand te beraadslagen. Niet allen echter; enkelen waren gesneuveld, anderen, min of meer ernstig gekwetst, werden ten hunnent of in het kloostergasthuis verpleegd. Tusschen de aanwezigen bevonden zich meester Lode, Dirk de Verwer, Gaas Kouterman, Lambrecht de Zwarte en Willem van den Beemd. Verder zag men er ook Karl, Bertrand, Kurt, eenige kapiteins van afdeelingen en officieren van de Zwarte Jagers.

Lode van het Huis ter Beke had in zijne hoedanigheid van gerechts deken plaats genomen naast den ledigen meierszetel. Toen al de aanwezigen gezeten waren en de bijzondere gesprekken opgehouden hadden, stond hij recht. In korte bewoordingen schetste hij de voorvallen van dien dag en bracht eene geestdriftige hulde aan Bertrand en dezès onverschrokken Jagers. Zonder hunne krachtige hulp ware de uitslag van den strijd uiterst twijfelachtig geweest, want de plannen van den graaf waren slim overlegd, en zijne benden, zoowel voetgangers als ruiters, waren talrijker dan men gedacht had. Verder zou het gevecht op dit oogenblik stellig voortduren, en zou ook het aantal slachtoffers veel aanzienlijker zijn.

— Men heeft ons steeds de Zwarte Jagers als bandieten afgeschilderd, ging hij voort. Maar wij hebben hen vandaag aan het werk gezien. Hunne tucht, hunne dapperheid en hunne krijgskunde hebben ons aller bewondering afgedwongen. Werd er eene woning door hen geplunderd? Is er een poorter door hen mishandeld geworden?... Bandieten, ja, die waren er wel, maar zij werden aangevoerd door den edelen graaf Hugo van Meersenberg!

Deze verklaring werd door allen warm toegejuicht.

Bertrand boog glimlachend en deed teeken met de hand dat hij wilde spreken. Op hetzelfde oogenblik werd het doodstil in de zaal. De Zwarte

Jager richtte zich op, liet zijn blik eene poos over de aanwezigen glijden als zocht hij iemand en sprak daarna met helderklinkende stem:

— Poorters van Meersenberg, in mijnen naam en in dien mijner gezellen zeg ik u dank voor den lof, welken gij ons toezwaait. Die lof werd door ons verdiend. En ik wist op voorhand dat wij hem zouden verdienen, want ik ken mijzelf en ik ken mijne brave Jagers! Wij zijn kenners in zake van dapperheid, en daarom zeg ik u op mijne beurt: Poorters van Meersenberg, ik ben heel gelukkig u geholpen te hebben, want gij hebt manmoedig gestreden voor het heiligst wat een mensch kan bezitten, de vrijheid! Een mensch, die de vrijheid niet mint, die haar niet boven alles liefheeft, verdient als het laagste dier behandeld te worden!

Ik weet dat men ons doet doorgaan voor bandieten, roovers van de ergste soort. Wij hebben nooit een poorter of een dorper iets ontnomen; iederen ongelukkige, dien wij op onze zwerftochten ontmoetten, hebben wij met milde hand geholpen, en dat bij middel der rijkdommen, welke wij ontruikt hebben aan de adellijke heeren, die leven van het zweet en het bloed der laten. Is dit diefstal? Neen, het is slechts eene teruggave, want de fijn beschaafde heeren zijn de afstammelingen der Franken, die niets anders dan hunne wapens bezaten, toen zij in ons land vielen; de poorters en de laten zijn de nazaten van de oude Belgen, van wien Julius Cesar getuigde, dat zij de dapperste onder de Gallen waren. De Franken hebben hun alles ontroofd, hunne goederen, hunne vrijheid. Gij strijdt voor hetgeen u rechtmatig toekomt en daarom was het mijn plicht u bij te staan.....

— De meester spreekt waarheid, klonk nu plotseling de zware stem van Kurt. Wat hij thans doet, deden vroeger zijne voorvaderen. Het bloed van zijnen roemrijken voorzaat Ambiorix vloeit nog onverbasterd in de aderen van Bertrand, den laatsten afstammeling onzer oude koningen!

De verklaring van den reus werd met onuitsprekelijke verbazing door de aanwezigen aanhoord. Vol eerbied staarden zij den hoofdman der Zwarte Jagers aan.

Deze blikte hen kalm tegen en sprak: — Nu gij weet wie ik ben, zullen mijne daden u ook niet meer verwonderen.

Morgen zullen mijne Jagers in de wijk der Meersbergische edelen dringen en er zich meester maken van hunne rijkdommen. Zij zullen er grijsaards, vrouwen en kinderen sparen, omdat zij enkel mannen bestrijden, die zich kunnen verdedigen! Morgen ook zullen zij de woning plunderen en platleggen van een uwer, die uit schraapzucht en om een titel zijne medepoorters verraden heeft. Het huis van dien verrader staat in de Boogstraat: op het uithangbord is eene wolschaar afgebeeld...

— Meester Jacob!

— Gij hebt hem genoemd.

— Dus de doorgevijlde schakels der ophaalbrug?...

— Zijn werk!

— Dood aan den verrader!

— Waar is hij? Wie heeft hem gezien? werd er van alle kanten geroepen.

— Ik heb hem ontmoet, niet verre van de burgwijk, verklaarde nu een man, die niemand anders was dan de luitenant van Jacob's afdeeling. Hij zegde dat hij zijn voet verstuikt had en niet meer gaan kon. Zijne twee zoons ondersteunden hem.

— Vodden! riep Bertrand. De kerel durfde niet meer naar de poort! Op dit oogenblik zit hij veilig achter de hooge muren van den burg!

— Veilig, morde Karl. Dat zullen wij zien!

— Vrienden, sprak nu Lode van het Huis te Beke, wij danken heer Bertrand voor de inlichting, welke hij ons over meester Jacob gegeven heeft. Gaan wij thans voort. De dood heeft ons den man ontrukkt, dien wij allen eerden en beminden, die ons steeds met raad en daad voorging, onzen geliefden meier Pieter Hespel. In deze oogenblikken van onheil moeten wij een man aan ons hoofd hebben, die ons leiden kan, een man op wiens moed, schrandrheid en wilskracht wij kunnen vertrouwen! Die man, reeds aangeduid door meester Hespel, bevindt zich in ons midden! Die man is Berthold de wagenmaker!

— Leve Berthold!

— Ik stel voor, ging Lode voort, hem onmiddellijk en bij toejuiching tot meier te benoemen.

— Ja, ja! Leve Berthold! Leve de nieuwe meier!

— Vrienden, sprak Walda's vader. Ik neem aan. En ik zal u toonen, dat ik uw vertrouwen waardig ben! Zoodra echter het gevaar zal geweken zijn zal ik met vreugde mijn ambt neerleggen en het zien toevertrouwen aan ouderen dan ik!

Terwijl hij deze woorden sprak keek hij rond, en, was het met opzet of toevallig, zijn blik bleef eene poos rusten op Gaas Kouterman en Willem van den Beemd, welke beiden inderdaad ouder waren dan de wagenmaker. Zij zwegen echter en wendden schijnbaar achteloos hun hoofd af.

Toen daarna de gerechtsdeken Berthold verzocht in den zetel aan oppereinde der tafel plaats te nemen, weigerde deze, en verklaarde dat hij dit niet zou doen, zoolang meester Hespel niet gewroken zou zijn. Het kasteel moest langs alle kanten ingesloten worden, zoodanig dat er zelfs geene rat uit kon ontsnappen. Weldra zou dan de bezetting, door ontbering aangezet, zich moeten overgeven. En dan zou het oogenblik der wederverging aanbreken. De gezwornen zouden rechtspraak houden over den graaf en zijne handlangers.

— Goed gesproken! riep Lieven. Oog voor oog, tand voor tand! En ik bied mij aan om het ambt van scherprechter te vervullen!

De woorden van den strijdlustigen deken der wapensmeden werden warm toegejuicht Niet echter door allen; want reeds toen Berthold nog het woord voerde hadden Gaas en Willem de hoofden bijeengestoken en een fluisterend gesprek begonnen.

Toen het rumoer eenigszins bedaard was stond Gaas recht en vroeg het woord.

— Gezellen, begon hij, evenals gij allen betreur ik den dood van onzen braven meier en van de poorters, welke in den strijd gevallen zijn. Evenals gij allen heb ik de aanstelling van meester Berthold tot meier toegejuicht, omdat ik weet dat, om den goeden gang der zaken, eene gemeente nooit zonder opperhoofd mag wezen. Maar ik moet er ook op wijzen dat ik mij van 't begin af tegen alle overdrijving, en vooral tegen gewelddaden aangekant heb. Men heeft niet naar mij willen luisteren: des te erger. Nu, wat gedaan is blijft gedaan. Daareven is echter verklaard geworden dat de graaf en zijne voornaamste edelen door de gezwornen zullen ter dood veroordeeld worden. . .

— Ja! Ja! Ja!

— Welnu, gezellen, ik ben slechts een vreedzaam poorter en kan mij bij die beslissing niet aansluiten. Ik zeg u, dat wij ons groote rampen over het hoofd gehaald hebben door opstand te maken. Ik voorzeg u thans dat de gevolgen verschrikkelijk zullen zijn, zoo wij op den ingeslagen weg blijven voortgaan. Wat hebben wij tot heden gewonnen?

— Onze vrijheid, riep Lieven opstuiwend.

Gaas liet zich door die onderbreking niet van zijn stuk brengen en vervolgde:

— Onze meier is bezweken; een groot aantal poorters zijn gesneuveld; het kloostergasthuis ligt vol gekwetsten! Overal dood en vernieling, wanhoop en tranen! 't Is duur betaald! En dan, zullen wij de stad blijven behouden? Want achter den graaf staat nog de hertog, die zedelijk verplicht is zijn leenman te helpen. Zijn wij opgewassen tegen de hertogelijke heirbenden? Ik zeg: Neen!

— Waarom die zwartgallige gedachten, meester Gaas? Wij zijn talrijk en hebben getoond dat het ons niet aan moed ontbreekt. Dat de hertog Meersenberg kome belegeren, zoo hij daartoe goesting heeft. Oorlog voeren kost geld en krijgsvolk, en beide heeft hij te zeer noodig in zijne veldtochten tegen Namen en Henegouw. Hoop en al zullen wij misschien een paar aanvallen af te slaan hebben, en dat kunnen wij. Daarna zal hij ons vredesvoorwaarden stellen, welke wij desnoods kunnen aannemen. Begrijp dan toch dat de hertog om den weinig aanbevelenswaardigen graaf

Hugo te wreken geene zijner schoonste steden zal willen plat leggen en duizenden onderdanen ombrengen! Zoo dom is de hertog niet!

— Ik kan er zoo licht niet over denken, bromde Gaas.

Lode van het Huis ter Beke, die gedurende de rede van den pater-nostermaker ongeduldig met de vingers op de tafel had getrommeld, sprong nu op zijne beurt recht.

— Meester Gaas is al te voorzichtig, riep hij toornig.

— Liever levende Piet dan doode Piet, was het wederantwoord.

— Van zulke voorzichtigheid tot lafheid is slechts een stap! Ik zeg dat wij op den ingeslagen weg onbevreesd moeten voortgaan. En dat de hertog kome! Onze hardnekkige tegenstand zal hem tot nadenken brengen. Hij zal de oorzaken en de gevolgen in de weegschaal van zijn geweten leggen, en zijn toorn zal vallen!... Ha! gij kent het menschelijk hart niet! Vóór er een paar maanden verlopen zijn zal er geen spraak meer wezen van graaf Hugo! De dooden van zijne soort worden zoo ras vergeten!... Eer het eerste graspijltje op een graf uitspruit, is hij, die er begraven ligt, reeds uit de herinnering der menschen verdwenen! Nauwelijks is het lijk uit de woning gedragen of men kuischt en vaagt met koortsige haast!.. Plaats voor den opvolger! Hij komt!... Weg met den rouw van gisteren! de dag van heden eischt vreugde en vermaken!

— Ronkende woorden, door een opgewonden geest ingegeven, verklaarde Gaas. Ik blijf bij mijne gedachte. De vernietiging der gemeente was eene ramp, daar zij ons tot de lijfeigenschap terugbracht.

— En dat vooruitzicht lacht u waarschijnlijk toe?

— Dat heb ik niet gezegd. Maar ge zult toch niet ontkennen, dat de meesten onzer vroeger lijf- en halshoorigen waren, dat onze ouders en de ouders van onze ouders in dien toestand geleefd hebben....

— Heet gij dat leven? Om te mogen leven, zooals een paard, een hond, een trekos leven, zoudt gij dus afstand willen doen van uw hart en uwe ziel, van uw voelen en denken, van het edelst wat er in een mensch huizen kan: het gevoel van eigenwaarde en de heerlijke liefde tot de vrijheid? Gij zoudt zonder morren den rug krommen onder de zweep, en geen neep in het hart gevoelen, wanneer op bevel van uw meester uwe zoons en dochters u ontruikt worden om versjacherd te worden tegen een hond, eene koe, een handvol zilverlingen? Uwe ziel zou niet in opstand komen bij de gedachte ze nooit meer weer te zien uwe lievelingen, het vleesch van uw vleesch, het bloed van uw bloed?... Dan, Gaas, zeg ik: Schande, driemaal schande over u! Wij verloochenen u als een nietswaardigen, bibberenden lafaard!

Bertrand was tot den spreker genaderd en lei hem de hand op den schouder.

— Vriend, sprak hij, gij zijt een man! Gij hebt het hart van een Zwarten Jager. Zoo gij later, door de omstandigheden genoodzaakt of uit vrijen wil, lust krijgt ons avontuurlijk leven te deelen, zullen wij u met open armen ontvangen!

— Dank voor 't aanbod, heer Bertrand. Mocht het zoo ver komen, dan ben ik uw man! En ik zal de eenige niet zijn, geloof me vrij!

De paternostermaker was eerst erg uit zijn lood geslagen door den heftigen uitval van den deken der brouwers. Hij zag onthutst rond, doch al de aanwezigen, behalve zijn vriend Lambert, keken hem grimmig aan. Hij gevoelde dat hij te ver gegaan was en begreep dat hij reddeloos verloren was, zoo hij door zijne medepoorters verloochend werd. Hij besloot daarom een laatste poging te wagen om zich op min of meer eervolle manier uit den slag te trekken. Daarom begon hij met te verklaren dat men langs beide zijden, door den woordentwist medegesleept, te ver was gegaan. Dit had hem belet aan zijne medeleden van den raad een voorstel te doen, dat na rijp en kalm overwegen gewis zou aangenomen worden.

— Laat hooren uw voorstel, meester Gaas, antwoordde Berthold. En tot de overigen;

U, vrienden, verzoek ik kalm te zijn en den spreker niet te onderbreken.

— Medepoorters, begon de paternostermaker, het is een stellig feit dat wij vandaag eene groote overwinning behaald hebben. Ik ben overtuigd dat de graaf, beter onze macht kennende, de zaak niet zou aangedruft hebben. Op dit oogenblik betreurt hij gewis zijne lichtzinnigheid. Laat ons het behaalde voordeel niet door nieuwe daden van geweld vernietigen en laat ons vooral den hertog buiten onze zaken houden. Daarom stel ik voor van de gelegenheid gebruik te maken en afgezanten met vredesvoorstellen te zenden...

— Nooit! Nooit! riepen de aanwezigen als uit een mond.

— Stilte, vrienden! gebood Berthold. En zich tot Gaas wendend:

Gij, luister, overweeg en besluit! — De bewoners eener hoeve hadden in eene val een boozen wolf gevangen, die hun al menig lam had doodgebeten. Toen men aanstalten maakte om het ondier zijn verdiende straf te geven was er een knecht, die zeide: „Laat ons dit niet doen. Het is beter tot het monster te gaan en te zeggen: Lieve wolf, neem het niet kwalijk dat wij u gevangen hebben. Wij zijn allen kruisbrave lieden, zooals gij wel weet, en gij zelf zijt zoo kwaad niet als gij er uit ziet. Beloof ons nu eens heel plechtig dat gij nooit meer onze lammeren zult doodbijten. Wij zullen u gelooven en u de vrijheid schenken.”

En de wolf zou dat heel stellig beloofd hebben, maar de andere knechts, die beter den aard van die verscheurende dieren kenden, antwoordden: „Beste vriend, doode wolven bijten niet meer!” En zij sloegen den wolf dood

— Berthold heeft gelijk! Dood aan den wolf! riepen de anderen.

— En nu, meester Gaas, vervolgde de nieuwe meier, laten wij u kiezen: ofwel u aan de meerderheid onderwerpen, ofwel binnen de vier en twintig uren met pak en zak de stad verlaten... Beslis!

Op het oogenblik dat Gaas ging antwoorden werd eensklaps de deur der zaal opengeworpen en snelde Katrijne binnen, gevolgd door Walda. Heure grijze haren hingen uit heure kap en er kleefde bloed aan hare handen. Met onzekeren gang, verwaalden blik en zinneloozen lach drong zij naar voren.

— Leve de vrijheid! kreet zij. Hahaha! Nu zijn we toch wel gelukkig, niet waar? De dwingeland is verslagen! Nu zullen wij weer eene schoone gemeente hebben — met eenen mooien meier! Ja, het zal de oude Pieter Hespel niet meer zijn! — Ge hebt hem gekend, he? Hij zag er anders nog flink uit en ging alle dagen wandelen, arm aan arm met zijne vrouw...

Walda had de ongelukkige bij den arm genomen en poogde haar weenend mede te troonen. Maar Katrijne scheen niet te hooren wat het meisje haar zegde en schreed verder; de omstaanders keken haar met innig medelijden aan en weken onwillekeurig ter zijde. Eindelijk bereikte zij het oppereinde der tafel. Daar greep zij den arm van Berthold vast en keek hem lachend aan.

— Vrouw Katrijne, kom tot u zelve!...

— Gij zijt... gij zijt... Hoe heet gij weer?... Hahaha! Gij hebt zijne vrouw gekend, niet waar?... Die is nu zoo gelukkig! Hahaha!...

En op fluisterenden toon:

— De oude Hespel is teruggekomen, gedragen door vier duivels vol bloed! Hij ook was vol bloed!... Wat zag hij bleek! O, zoo bleek! Toen zijne vrouw hem vroeg wat hem scheelde, wilde hij niet antwoorden, de oude koppigaard!... Nu slaapt hij en zijne vrouw doet niets meer dan zingen het liedeken, dat zij altijd samen zongen... Hoe is het weer?... O ja!...

Een bruideken ging met heur bruidegom

Ter kerke... ter kerke... van rideridom!...

Hij lonkte en sprak zoetjes: „Mijn lieveken kom

De priester, hij wacht ons — van rideridom!”

Zij traden... zij...

Hahaha! Ik herinner het mij niet meer!... He, man, wat is de vrijheid toch heerlijk! Heerlijk! De oude Katrijne aanbidt de vrijheid!... O ja... Mijn bruijom, ik kom!... van ride... van ride... ri... dom! Ha!

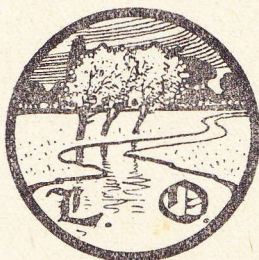
Berthold had de zinnelooze in zijne armen gegrepen op het oogenblik dat zij neerzceg. Voorzichtig plaatste hij haar in den grooten armstoel. Het hoofd der oude vrouw steunde tegen de hooge rugleuning, waarop

GEMEENTE!

EEN VERHAAL UIT DE XIIe EEUW.

DOOR

C. DE KINDER.

LODEWIJK OPDEBEEK

Uitgever.

— ANTWERPEN —

1914.